

Helse

GØR DIT LIV BEDRE

helse

NR. 11 NOVEMBER 2007

TEMA:
Test dig selv

Hvad viser blodprøven
– og hvorfor må vi ikke
kigge med i svaret?

Brug patienternes
skjulte ressourcer

KOKKESKOLE:
"Grøn inspiration
til julemaden"

Læs side
56 eller
helse.dk

Søs Fenger løber og cykler - men:
"JEG SPISER POMFRITTER,
HVIS JEG HAR LYST."

ISSN 0018-0149
9 770018 014009

HVAD VISER BLODPRØVEN?

SYNES DU, AT ALLE BLODPRØVE-ORDENE ER VOLAPYK? SÅ LÆS MED HER, FOR HER
KOMMER HISTORIEN OM EN KVINDE, DER OGSÅ VIL FORSTÅ, HVAD DE BETYDER.

AF ANNA MARIA ASLAN JOURNALIST FOTO CLAUS BOESEN

- Jeg er begyndt at gå til fitness tre gange om ugen, og jeg er ved at stoppe med at ryge. Vi spiser også sundere, så alt det her har jeg faktisk fået det bedre af. Jeg er også kommet i bedre humør, fortæller Pernille Fruergaard.

Mange patienter undrer sig over, hvad de fremmede ord på henvisningen til De Praktiserende Lægers Laboratorium betyder. Derfor har Helse taget sprogmikroskopet frem for at se, hvad nogle af ordene udfælder af betydning. Men historien starter ikke i sproglaboratoriet - men på Amagerbrogade en ganske almindelig dag, hvor Pernille Fruergaard opsøger sin praktiserende læge, Niels Mosbæk.

Kontorassistent Pernille Fruergaard, 35, der ellers er sund og rask, har ikke haft det helt godt de sidste tre måneder. Hun er netop gået på børnepasningsorlov, men op til orloven har hun været ret stresset og er blevet gradvist mere træt, utilpas og svimmel. Hun har også tit haft hovedpine. Familien, der lige er flyttet til grønne omgivelser på Amager, tæller foruden Pernilles mand også en dreng på syv og en pige på to et halvt. Så flytning, familie og fuldtidsjob har ikke levnet mange stille stunder på det seneste.

Normale prøvesvar

- Jeg har nok en tendens til at påtage mig for meget, så jeg har helt klart haft for travlt. Men jeg regnede med, at når jeg gik på orlov, ville jeg nok få det bedre. Men det skete ikke. Jeg blev ved med at have det småskidt, og derfor gik jeg til lægen. Han lyttede på mig og målte blodtrykket, men det hele var normalt. Så sagde han, at jeg skulle have taget nogle blodprøver, fortæller Pernille Fruergaard.

Efter resultaterne fra laboratoriet har indfundet sig hos Pernilles læge, Niels Mosbæk, møder hun hos ham igen for at tale om svarene. Han siger, at blodprocenten er normal, sukkeret er normalt, og det er stofskiftet også. Tallene for nyrer og lever er også som de skal være, og der er heller ingen tegn på bakteriel infektion. Pernille ånder lettet op og fortæller, at hun siden sidste konsultation faktisk har fået det lidt bedre. Nu vil hun stoppe med at ryge og begynde at motionere lidt mere. Derfor aftaler de at se tiden lidt an, og skulle hun få det mere skidt, lover Niels Mosbæk at undersøge hende igen.

- Det var meget rart at vide, at der ikke var noget galt. Jeg tror simpelthen, at jeg har været for stresset, og at jeg ikke har drukket nok væske, fået vitaminer nok og alt det der. Men det tager jeg hånd om nu. ▶

HVAD VISER BLODPRØVEN?

► Jeg er begyndt at gå til fitness tre gange om ugen, og jeg er ved at stoppe med at ryge. Vi spiser også sundere, så alt det her har jeg faktisk fået det meget bedre af. Jeg er også kommet i meget bedre humør og har tabt mig flere kilo, fortæller Pernille Fruergaard.

Men efter forløbet har hun også gået og tænkt på, at hun egentlig godt ville have forklaret, hvad alle ordene på laboratoriesvaret – som hun glimtvis så på lægens skærm – i grunden betyder.

Uspecifikke symptomer

Så hvad var det for nogle blodprøver Niels Mosbæk valgte, at hun skulle have foretaget? Og hvorfor lige dem? Hvad ville han vide?

- Pernille Fruergaard er en ny patient hos mig og kom med såkaldte uspecifikke symptomer. Det vil sige, at de sygdomstegn hun har, ikke entydigt leder tanken hen på en bestemt lidelse. Træthed og svimmelhed kan skyldes mange forskellige sygdomme, og derfor er man nødt til at tage en hel del blodprøver, der kan give et bud på, hvad der kan være galt, forklarer Niels Mosbæk, der har praksis på Amagerbrogade.

Han er i øvrigt også administrationschef på De Praktiserende Lægers Laboratorium i København. Derfor har han en særlig viden om, hvad blodprøver kan bruges til, men også hvor deres begrænsninger er.

- Nogle blodprøver er meget entydige og giver klare svar på enkeltstående spørgsmål om fx graviditet, hiv, sukkersyge osv. Andre er mere uspecifikke som CRP'en og leukocyt-tallet, der begge er infektionsparametre. Her kan vi kun se, at kroppen er i gang med at bekæmpe noget, men ikke hvad, siger Niels Mosbæk.

Han fortæller også, at nogle blodprøver kun giver mening sammen med resultatet fra andre blodprøver. Så er der blodprøver, der kun viser, at noget er galt i et bestemt organ – men ikke nødvendigvis, hvad der er galt. Derfor er lægers arbejde med at diagnosticere noget af et detektivarbejde. De skal nemlig kunne henvise til såkaldte objektive kriterier, for at kunne stille en sikker diagnose. Det betyder, at kan det måles i en blodprøve, ses på et røntgenbillede eller en scanning, så har man objektive beviser på den pågældende sygdom.

Prøvetekniske begrænsninger

Alligevel anerkender lægevidenskaben i dag, at der findes en lang række tilstande, som ikke umiddelbart lader

sig dokumentere ved hjælp af blodprøver eller andre undersøgelser. Det skyldes især, at man endnu ikke har apparatur, der er raffineret nok til at registrere disse sygdomstegn. Det drejer sig især om bestemte typer smertesygdomme og visse neurologiske lidelser.

Men selvom blodprøver ikke altid kan give svar på det, lægerne skal bruge for at kunne forklare patienternes symptomer, er de alligevel et helt uundværligt redskab i arbejdet med at diagnosticere. For blodprøverne kan afsløre næsten alle former for disharmoni i vores kropskem. ■

DISSE BLODPRØVER FIK PERNILLE FRUERGAARD TAGET

CRP (C-REAKTIVT PROTEIN). En uspecifik infektions- og forsvarsparameter. Den viser, at kroppen er i gang med at bekæmpe noget, men ikke hvad. Viser ikke kun tegn på infektion, men også på forskellige gigt- og bindvævs-sygdomme. Har man normal CRP, kan man altså være nogenlunde sikker på, at man ikke har en sværere bakteriel infektion. Omvendt kan CRP'en blive lettere forhøjet ved blot en let forkølelse.

HÆMOGLOBIN er et stof i de røde blodlegemer, der transporterer ilt rundt i kroppen. Lav hæmoglobin er udtryk for blodmangel.

MCV (MIDDEL CELLE VOLUMEN). Udtrykker de røde blodlegemers størrelse. Skal ses sammen med hæmoglobintallet. En lav MCV er sammen med lav hæmoglobin tegn på jern- og blodmangel.

MCHC (middelcellehæmoglobin-koncentrationen). Viser mængden af hæmoglobin i de røde blodlegemer.

LEUKOCYTTER – de hvide blodlegemer. Er også en infektionsparameter. Forhøjet leukocyt-tal kan også være tegn på leukæmi eller knoglemarvs sygdomme hos ældre. Populært en parameter på immunforsvaret, der vil være påvirket ved lave værdier.

TROMBOCYTTER – blodplader. Har betydning for blodets evne til at koagulere.

KREATININ er en nyrefunktionsparameter. Viser om nyrerne fungerer normalt.

GLUKOSE er sukkerværdien. Er den for høj, kan det være tegn på diabetes.

NATRIUM er saltindholdet i blodet. Kan blive unormalt, hvis man ikke spiser eller drikker normalt. Visse medikamenter f.eks. epilepsimedicin kan også give unormale natriumværdier.

KALIUM viser indholdet af en saltvariant i blodet. Ved visse nyresygdomme kan det tal blive for højt. Patienter, der p.g.a. hjertesygdom spiser vanddrivende medicin, har ofte for lave kaliumværdier.

CALCIUM (Kalkindholdet). Udtryk for ændringer i kalk- og mineralstofskiftet. For meget calcium i blodet kan være udtryk for høj funktion af biskjoldbruskkirtlen og for lidt for D-vitamin-mangel.

Begge disse tilstande giver træthed.

TSH (Thyroidea Stimulerende Hormon). Viser om stofskiftet er normalt, og om man har skjoldbruskkirtel-sygdommen Struma.

ALAT (Alanintransaminase) – leverenzym. Forhøjede værdier kan være udtryk for leversygdomme.

BASISK FOSFATASE - et enzym til vurdering af især lever-, galde- og knoglesygdomme.

GAMMA GLUTAMYL TRANSFERASE – et andet leverenzym. Forhøjede værdier kan ses ved et stort alkoholindtag og er udtryk for begyndende skader på leveren.

GENERELT OM BLODPRØVER

Niels Mosbæk forklarer, at disse blodprøver er led i et såkaldt basis-screening panel, som lægerne kan gøre brug af, når en patient henvender sig med såkaldte uspecifikke symptomer som f.eks. træthed. Det er nemlig en af de hyppigste symptomer, der går igen ved en lang række sygdomme.

Desuden foretager laboratoriet mange andre analyser til diagnostik af utallige sygdomme som f.eks. forhøjet kolesteroltal, visse kræftformer osv.

Det er imidlertid vanskeligt at analysere virus og klamydia, der kræver omfattende laboratorieundersøgelser. Svampe og paracitter er derimod ret enkle at identificere.

Kilde: Niels Mosbæk, praktiserende læge og administrationschef ved Københavns Praktiserende Lægers Laboratorium.

Din medicin på nettet

Nu er det nemt at :

- › Forny din recept
- › Bestille din medicin
- › Tjekke dit medicinforbrug

Det hele kan klares med selvbetjening på www.sundhed.dk

sundhed.dk

